

Anja Banko

Ko je zunaj prevroče

Na začetku vse poteka zelo hitro. Gosta zavesa dežja dviguje meglice, grom in veter raznašata hrup. Bližnji posnetek luči ob strehi hiše, hiter rez in skok na polkno v vetru, še en hiter rez in skok na rdečkasto postajo za bencin sredi dvorišča. Iz hiše priteče mlad moški in se živčno usede v živo rumen kabriolet. Odtonek rumene deluje kot spomin, da je avto v drugačnih, bolj sončnih časih morda prinašal veliko svobodnega zadovoljstva. Moškemu sledi obupana ženska in kriči: »Rocky!«, on pa že izgine po razmočeni cesti v daljavo. Dokler on ali avto ne zmoreta več. Iz dežja pripelje tovornjak in ga vzame s sabo. Prišel je, kakor je odšel. In končno dospel. V Salino. Na policijsko postajo.

Pot v Salino (La Route de Salina, 1970, Georges Lautner) je eden tistih skorajda izgubljenih biserov komercialne produkcije evropskega filma 60. in 70. let, za katero se je zdelo, da bi morda lahko postala tudi uspešnica večjega kalibra. Ne nazadnje je bil to čas, ko se je klasični hollywoodski studijski sistem na razne načine skušal izviti iz krize, tudi s skokom na staro celino, kjer je bila produkcija cenejša in živahnejša. Zato pravzaprav ni nič nenavadnega, da se je tudi Georges Lautner, sicer emblematični velikan francoskega popularnega filma, ki je režiral komične akcije in *polarje* z zvezdniki tipa Belmondo, Delon, Ventura ali Gabin, podpisal pod mednarodno produkcijo, kakršna je bila **Pot v Salino**. Za režiserja je bila to sicer enkratna pustolovščina, ki je postala izjemna vaja v povsem drugačnem slogu in edini film, posnet z ameriško zasedbo presenetljivega kalibra: ob kultni Gildi, *femme fatale* in *pin-up* dekletu Riti Hayworth, ki je bila v tistem času že v zatonu kariere, nastopajo starosta Ed Begley v svoji zadnji vlogi in dva, takrat dokaj nova obraza: Robert Walker Jr., ki se je leto prej izkazal v eni od stranskih vlog **Golih v sedlu** (Easy Rider, 1969, Dennis Hopper), in Mimsy Farmer, ki je iz otroške zvezdnice postala novodobna *femme fatale* posthipijevske generacije (s prelomno vlogo heroinske zapeljivke Estelle v še enem kulturnem filmu kontrakture **Več** [More, 1969, Barbet Schroe-

der]), za tem osvojila evropski žanrski film (npr. **Štiri muhe na sivem žametu** [4 mosche di velluto grigio, 1971, Dario Argento], **Parfum ženske v črnem** [Il profumo della signora in nero, 1974, Francesco Barilli]), nazadnje pa je kot kiparka sodelovala na oddelkih za posebne učinke pri filmih, kot sta **Čarli in tovarna čokolade** (Charlie and the Chocolate Factory, 2005, Tim Burton) ali **Varuhi galaksije** (Guardians of the Galaxy, 2014, James Gunn).

Podobno odmevna so tudi imena ustvarjalcev avtorske glasbe za film: francoski popzvezdnik Christophe in skupina Clinic so s skladateljem Bernardom Gerardom ustvarili žvižgajoče psihe-delične napeve, ki z varljivo zapeljivostjo hitro naježijo dlake in se na trenutke zdijo, kot da bi bili vzeti iz Morriconejeve partiture za enega od Leonejevih vesternov. **Pot v Salino**, ki je bila zaradi cenejše produkcije namesto na zahodni ameriški obali posneta na vulkanskih tleh Kanarskih otokov, je tako imela vse pogoje, da bi postala hit. Z dobršno mero *zeitgeistovskega* razpoloženja se je povsem aktualno vpisovala v kontekst kontrakture: mladost z obravnavo generacijskih razlik, postopaška svoboda, razgreta telesa, predanost trenutku in užitku. A film ni imel sreče – nekatere puščave, kot je bila tudi tista v **Točki Zabriskie** (Point Zabriskie, 1970, Michelangelo Antonioni), s svojimi brezkončno-fatalističnimi horizonti pravega občinstva še niso našle. **Pot v Salino** je bila večinoma predvajana kot *double feature*, kmalu pa je, morda tudi zaradi žgočega tabuja v središču zgodbe, skorajda izginila v žanrski poplavi obdobja.

A nevarno-zapeljiva filmska melodija je znova zazvenela sredi neke druge puščave. Za piflarje obskurnega in žanrskega je Quentin Tarantino v filmu **Ubila bom Billa 2** (Kill Bill, Vol. 2., 2004) pustil referenčni bonbonček in za širše občinstvo spihal prah s podob **Poti v Salino**, ki jo je pred gotovo pozabo rešila restavracija in digitalizacija, za katero so v lanskem letu poskrbeli pri Kinu Lorber.

***Pot v Salino* je nevaren trip psihedeličnih odtenkov, ki je vreden, da zasije v svojih najboljših barvah – poudarjeni barvni elementi rumene, rdeče, modre in zelene v slogu poparta ne spominjajo zaman na barvno paleto še enega poletno-zapeljivega filma, *Nori Pierrot* (Pierrot le Fou, 1965, Jean-Luc Godard), v katerem so cesta, ženske in vročina podobno nevarni.**

Pot v Salino je nevaren trip psihedeličnih odtenkov, ki je vreden, da zasije v svojih najboljših barvah – poudarjeni barvni elementi rumene, rdeče, modre in zelene v slogu poparta ne spominjajo zaman na barvno paleto še enega poletno-zapeljivega filma, **Nori Pierrot** (Pierrot le Fou, 1965, Jean-Luc Godard), v katerem so cesta, ženske in vročina podobno nevarni. **Pot v Salino**, ki je adaptacija istoimenskega romana francoskega pisatelja Mauricea Curyja, se začne iz junakove pripovedi, ki nas iz nevihtne sedanosti prestavi v razbeljeno žgoč dan. Jonas (Walker Jr.), tipičen hipi brez predzgodbe in prebite pare, štopa na cesti do Saline. Med čakanjem na prevoz nadaljuje pot po neskončni puščavski cesti kar peš, dokler izmučen in žejen končno ne zagleda hiše. A njena prijetnost je varljiva – lastnica ga zamenja za izginulega sina Rockyja. Jonas vlogo pragmatično in naivno sprejme, zakaj pa ne – za nekaj dni bo osrečil Maro (Hayworth), sam pa se bo spočil. A klasična filmska motiva tujca v mestu in menjave identitete pripeljeta do tragedije, ki bo klasično razkrila vso gnilobo pod lično urejenimi fasadami. Ko se vrne Marina hčerka in Rockyjeva sestra Billie (Farmer), se zdi, da bo Jonasove predstave konec. A tudi Billie ga prepozna kot Rockyja. Nelagodje je skoraj pozabljeno, srečni združitvi verjame celo Marin snubec, ostareli Warren (Begley), ki družinsko trojico opazuje z neprijetno poželjivim pogledom. Jonas presenečeno nadaljuje igro in se sprašuje, zakaj vsi sodelujejo v farsu o srečni vrnitvi izgubljenega sina.

Dokaz, kako popačena je resnica, najde Jonas na Rockyjevi fotografiji – moška si nista prav nič podobna. To je trenutek, ko napeto nelagodje, ki ga je zasejal že nenavadno zapeljiv odnos Billie do Jonasa kot Rockyja, zategne voz v grlu. Občutek zdrsa v norost poudarja tudi nenavadna pokrajina: črn vulkanski pesek se staplja v nebeško modrino morja, ob katerem se, umaknjena od obsojajočih pogledov, pod krili prav tako modrega šotora strastno ljubita Jonas – Rocky in Billie. Da je prizor še

bolj neprijeten, poskrbi vpadljiv pogled Warrena, ki pomenljivo opazuje dogajanje na plaži. Zdi se, da je žgoča vročina povsem zameglila razum protagonistov.

Rockyjevo izginotje Jonasu ne da miru, vendar je Billiejn magnetizem čedalje močnejši. Pot, ki teče po telesih, bližnji posnetki odsotnih pogledov, potopljenih v strasti in bolečine, se zdijo kot žebli, ki prikujejo nesrečne usode protagonistov na že determinirano pot. Fatalistična predanost Jonasa pripelje samo do enega konca, odrešitev pa prinese šele močan naliv, ki odplakne vročično norost. Trenutek streznitve je za Jonasa trenutek hrupne sivine, ki ne ponudi ne sonca ne barv – hipnotična distorzija glasbene podlage kot nelagodna usedlina ostane v trebuhu.

Film soleil je skovanka D. K. Holma, ki se pri žanrskem kategoriziranju **Poti v Salino** ne zdi napačna – filmski tropi filma noir kot arhetipske predloge so zrcaljeni v razbeljeno puščavo, na neskončno cesto, daleč od zakotnih črno-belih ulic, kjer so fatalke kljub razigranemu poletnemu videzu vzorčastih hipi oblek še nevarnejše. Cigaretni dim duši vročina, alkoholni hlapi prehajajo v dim marihuane, v kateri je samodestruktivno poželenje brezciljnega moškega lika, ki tokrat namesto dežnega plašča nosi raztrgane kavbojke in cunjaste srajce, povsem brez omejitve – edini horizont je praznina puščave, ceste, morja in norosti. A medtem ko junak filma noir običajno pripoveduje že iz onostranstva, je junak filma soleil še vedno tukaj. Čeprav: je prihodnost zanj sploh mogoča?

POT V SALINO si lahko med 19. in 24. aprilom ogledate na 9. festivalu žanrskega filma Kurja Polt.